

здобувачі освіти орієнтуються в безпечному онлайн-середовищі.

Цікаві та корисні підказки для дітей щодо безпечного користування мережею Інтернет *Five Internet Safety Tips for Kids* можна знайти за покликанням: <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/video-zone/five-internet-safety-tips>).

Завдання до них передбачають визначення достовірності твердження.

Постер *Online Safety Poster for Kids* (URL: <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/online-safety-poster-kids.pdf>) для учнів початкової школи буде доречним нагадуванням про безпечну онлайн-взаємодію.

Для учнів **середньої ланки** НУШ теж доцільно використовувати відповідні постери із сайту *LearnEnglish Teens*, наприклад, *Tips for Online Safety* (URL: <http://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/reading-skills-practice/online-safety-poster>).

Учням також доцільно запропонувати вікторину *Are You a Good Digital Citizen?* (URL: <http://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/reading-skills-practice/are-you-good-digital-citizen>) щодо визначення, наскільки учні є свідомими громадянами сучасного Інтернет-середовища.

Корисними є завдання для читання *On the Internet* про коректне поводження в мережі (URL: <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/reading/a2-reading/on-the-internet>) та на аудіювання бесіди про онлайн-безпеку (URL: <http://learnenglishteens.britishcouncil.org/skills/listening-skills-practice/online-safety-conversation>).

У межах публікації було наведено авторську добірку матеріалів щодо безпечного поводження у віртуальному середовищі за сайтами *LearnEnglish Kids* та *LearnEnglish Teens*, стисло надано методичні поради щодо їхнього використання на уроках АМ в НУШ.

Перспективу дослідження складає практична розробка вправ і завдань з АМ, націлених на формування в учнів початкової та середньої базової освіти навичок безпечного користування Інтернетом.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Анжела ГЕЛЬБАК

У межах публікації здійснено теоретичний аналіз особливостей поведінки підлітків в мережі Інтернет; виокремлено мотиви спілкування та специфічні особливості спілкування підлітків у мережі Інтернет.

Сучасна людина стає свідком і активним учасником становлення інформаційного суспільства. Інтенсивні інформаційні та комунікативні потоки, які реалізуються за допомогою новітніх технологій (таких як Інтернет), створюють наймогутніші навантаження на психічні процеси людини і її особистість. Відповідно, перед психологією стоїть завдання пошуку психологічних ресурсів, які могли б сприяти зниженню даних навантажень і оптимізації процесів саморегуляції особистості.

Вивчення даної проблеми викликало достатній інтерес у вітчизняних вчених (О. Дроздов, Т. Карабін, В. Лоскутова, Л. Юр'єва), проте вони не враховували той факт, що більшість користувачів Інтернету складають підлітки. Цілком зрозуміло, що підлітковий вік – найнебезпечніший період щодо формування інтернет-залежної поведінки (Дж. Рідчардсон). По-перше, для цього віку притаманне прагнення до пізнання всього нового, незвичайного (І. Кон), «почуття дорослості», яке виявляється у гіпертрофованій потребі самостійності, самоствердження, відмови від дитячої «моралі успіху» (Н. Максимова), бажання копіювати звички і способи поведінки старших, острах відстати від однолітків, здаватися в їхніх очах смішним (М. Кондратьєв, В. Мухіна). По-друге, вікові особливості підлітків характеризуються негативізмом як крайнім проявом реакції емансипації (А. Личко).

Основну причину, яка занурює людину підліткового віку у світ віртуальних подій, закордонні дослідники вбачають у комунікативній депривації (М. Джуммер), тобто дитина стає закритою («closed child», П. Мортлі) для відвертого спілкування з однолітками, окрім того, вона втрачає емоційний контакт з батьками або педагогами, які на цьому етапі відіграють основну роль у соціально-психологічному становленні (С. Іванов).

Слід зазначити, що дорослі не завжди розуміють важливість щирого відвертого взаємопорозуміння з дитиною та не відчують певної загрози від віртуальної комунікації (Ф. Астанцині). У такому випадку Інтернет стає повним замісником інтимно-особистісного спілкування у цьому віці (О. Пережогін) [1].

Проте, на думку Н. Максимової, для сучасних підлітків захоплення різними комп'ютерними технологіями швидше норма, а не відхилення від неї. Діяльність в Інтернет-просторі надає підлітку необмежені можливості для розширення кругозору, оволодіння новими технологіями, дозволяє знайти друзів зі схожими інтересами. Для підлітків зі схильністю до адикції Інтернет – це світ, в якому не потрібно вирішувати проблеми, нести відповідальність, дорослішати. Для них привабливість віртуального простору настільки велика, що вони прагнуть перебувати в ньому постійно [6].

Таким чином, метою публікації є теоретичний аналіз особливостей поведінки осіб пубертатного періоду в мережі Інтернет.

Підлітковий вік – вік спілкування, вік найбільшого прагнення до отримання схвалення з боку однолітків і значимої для них групи. Багато своїх уявлень про соціальні ролі і життєві цінності підлітки отримують з мережі Інтернет. Яскраво простежуються саме підліткові риси в тому, як здійснюється презентація підлітків в Інтернеті. Вона більш розкута, менш соціально бажана в порівнянні з тим, що являє собою підліток насправді. Цей факт є закономірністю нормального розвитку в цьому віці. Віртуальна презентація, що відрізняється від реального образу, створюється підлітком для того, щоб отримати новий досвід, і обумовлена його прагненням випробувати те, що раніше не пробував і пошуком себе [3].

Мотиви спілкування підлітків в соціальних мережах можна умовно розділити на дві групи:

- психологічні (місце розваги, соціальні мережі як єдиний засіб спілкування для підлітків, потреба в спілкуванні);
- соціально-психологічні (незадоволеність підлітка самим собою, створення собі віртуального образу) [7].

Говорячи про кордони соціальних мереж, підліток бачить в першу чергу: можливість бути схожим на всіх за рахунок форми подачі інформації (однакові для всіх віконця акаунтів «Instagram», «Facebook» і інших соціальних мереж); можливість відрізнятись від усіх за рахунок вмісту (величезний вибір стилів оформлення, фотографій, аватарок, текстового наповнення).

Особливе місце при спілкуванні в соціальних мережах займає манера спілкування і використання коротких, але ємких виразів і символів. Спілкуючись в мережі за допомогою коротких фраз, стислих виразів, позначаючи емоції картинками-смайликами, виробилася своя «нова мова» спілкування, побудована на графічних символах і словах, зі спеціально спотвореними орфографічними і лексичними нормами. Спілкування стає квапливим і гранично спрощеним. В даний час жоден форум або чат не обходиться без набору смайлів. Вони існують в різних варіаціях, з'являються анімовані смайлики-аватарки. Смайли і навмисно спотворені слова набувають все більшого поширення, стаючи практично загальноприйнятною «інтернетівською мовою».

Таким чином, підліток в соціальній мережі знаходиться з усіма нарівні, але в той же час, має шанс відрізнятись від своїх однолітків. Ще одна важлива річ, яка приваблює підлітків в користуванні соціальною мережею: доступність інформації про інших, а також про їх активність. Вражаюча простота знаходження контакту – на сьогоднішній день зрозуміти, з ким маєш справу, дуже просто – відкрий його сторінку. Симпатії виражаються віртуальними поцілунками, кліпами і листівками в незліченному асортименті [2].

Серед специфічних особливостей спілкування саме у мережі Інтернет можна виокремити наступні:

1. Безіменність. Всупереч тому, що людина може розмістити на сторінці деякі свої анкетні дані, ймовірність того, що вони є правдиві близькі до нуля, якщо говорити про незнайому особу. Також доцільно зауважити, що тут можна приховати якісь факти або ж додати неправдиві відомості своєї біографії. За рахунок цього особистість відчуває свободу висловлювань, адже ризик викриття і упередженого ставлення є мінімальним.

2. Особливість комунікативної взаємодії, адже нема потоку невербальної інформації, яка несе досить таки важливу лепту необхідних даних.

3. Невимушеність при встановленні контакту. Учасник мережі може вступати у зв'язок з іншими на добровільній основі, а також легко може його перервати будь-коли. Через відсутність невербального компоненту утрудняється емоційний зв'язок, як наслідок, створені спеціальні значки (смайлики), які, нібито, позначають ті чи інші емоції. При їх відсутності трактування повідомлення може сприйматися по-різному.

4. Можливість програти інші моделі поведінки, які є нехарактерними для реального життя і особа не може себе спробувати в такій ролі наживо [4].

Відтак, мережа Інтернет для сучасних підлітків – це ймовірність знайомства з людьми, які поділяють їхні захоплення; обмін думками, інформацією і знаннями, що дозволяє навчитися аналізувати і збагачувати свій досвід. Але у медалі є й зворотний бік. Надмірне проведення часу в Інтернеті у багатьох з них, окрім «викрадання» продуктивного часу, викликає проблеми зі здоров'ям, що шкодить ефективному навчанню і самореалізації а цілому [5].

Тому, завданням психологічної служби є глибоке вивчення поведінки особистості у віртуальній реальності з метою формування навичок безпечної поведінки. Актуальності також набуває ґрунтовне дослідження впливу соціальних мереж на особистість в підлітковому віці, так як саме в цьому віці людина виявляє найбільшу чутливість до впливу інформаційних і комунікаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вакуліч Т. М. Психологічні чинники запобігання інтернет-залежності підлітків. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : 19.00.07. Київ, 2006. 40 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1134/1/T_Vakulich_IPSP.pdf.
2. Гавриш О. О. Психологічні особливості комунікування в соціальних мережах осіб пубертатного періоду. Дипломна робота. Рівень вищої освіти – другий (магістерський). Чернівці, 2021. URL: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3957/1/educ_2022_041.pdf.
3. Гузьман О. А., Ляшенко Н. О. Комп'ютерна залежність підлітків. *Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»* : вебсайт. URL: <http://web.kpi.kharkov.ua/sp/guzman-o-a-lyashenko-n-o-komp-yuterna-zalezhnistpidlitkiv/> (дата звернення 20.01.2023).
4. Камінська О.В. Психологічні детермінанти формування інтернет-залежності. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 22. С. 194–204.
5. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / за ред. І. Я. Коцана. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 430 с.
6. Максимова Н. Ю., Толстоухова С. В. Соціально-психологічний аспект адиктивної поведінки підлітків та молоді. К. : ВПЦ «Київський університет», 2000. 200 с.
7. Немеш О. М. Соціальні мережі як провідний вид віртуального спілкування: проблематизація феномену. *Fundamental and applied reseaches in practice of leading scientific schools – Publishing office: Accent Graphics Communications*. Hamilton, ON, 2014. Issue 5. С. 248–264.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ШКОЛЯРІВ В ІНТЕРНЕТІ

Ольга ГРОМОВА

З кожним новим поколінням підвищується рівень проникнення Інтернету в сім'ї. На сьогодні внаслідок вторгнення росії в Україну більшість шкіл працюють дистанційно і все більше дітей користуються Інтернетом для спілкування, пошуку інформації, ігор, завантаження мультимедійного контенту. Але з розширенням можливостей в онлайні збільшується і кількість ризиків. Чия ж роль та обов'язок в забезпеченні безпеки дітей в Інтернеті? Думку про те, що